

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1990
FORFATTER:	Line Jørgensen
TITEL:	Danske hjerter – Kolding 1943 – 45.
KORT RESUME:	Om Frovin Jørgensens arrestation, ophold i Sachsenhausen og hjemkomst med de hvide busser.

Danske hjerter – Kolding 1943-45

Af Line Jørgensen

Det var besættelsestidens sværeste år, men det var også de bedste år, for nu bøjede vi ikke nakken mere. Der er skrevet meget om alt det frygtelige og grufulde fra den tid. Jeg vil tænke på al den godhed og hjertevarme, jeg mødte.

I dagene fra den 3. december 1943 foretog Gestapo mange arrestationer i Kolding. En del blev hentet til forhør på Staldgården, derfra blev de ført til fængslet ved Domhuset. Min mand blev hentet. I tre uger levede vi i håb om frigivelse, men den 19. december blev de fængslede deporteret til tyske koncentrationslejre.

Vi fik ikke meddelelse om det, men allerede den 19. om aftenen kom en ung mand, jeg kendte ham ikke, og fortalte, hvad der var sket. Det havde svirret med rygter om deportation, derfor havde han været på Banegårdspladsen tidligt om morgenen. Ganske rigtigt, der kom lastbiler med de fængslede, som hurtigt blev kommanderet ud og ført til ventende vogne på perrenen.

Efter et par dage kom borgmester Juhl og meddelte, hvad der var sket og sagde samtidig, at de på Rådhuset ville forsøge at få at vide, hvorhen transporten var gået. Jeg kunne henvende mig på Rådhuset desangående, men hverken Rådhuset eller Røde Kors kunne få opklaret, hvor de var sendt hen.

Jeg måtte tage mig sammen. Børnene skulle passes. Mange gange følte jeg en stiltiende sympati strømme mig imøde. Ingen kom med spørgsmål. Jeg fik mange julebreve og besøg. En meget god nabokone kom hver formiddag, kun et lille smut, altid frisk og med godt humør. »Jeg skal bare se, om du er igang«. En kollega

til min mand kom jævnligt på besøg. Han gav sig god tid, virkede dejligt beroligende, legede med de små. En anden lærer kom også af og til og havde bøger med til børnene.

I februar kom det første brev fra Sachsenhausen. Det var et livstegn. Brevet var skrevet på tysk, der var et bestemt antal ord og det var censureret. Et sådant ville vi få hver fjortende dag, og vi ville også kunne sende et. Vi måtte sende små pakker. Der var forretninger, hvor jeg hver måned kunne få kunsthonning. Hos en bolsjefabrikant kunne vi få bolsjer, ja, hjælp-somheden var stor.

Dengang kørte en mælkeemand rundt i gaderne med sin hestetrukne mælkevogn. Han ringede med sin klokke, og vi gik ud med spande og kander og fik mælk. Min mælkeemand var en ældre, reel, men noget bister mand. En dag kom han til døren og sagde: »Fru Jørgensen, jeg kommer og graver Deres have, men sig det ikke til nogen, jeg vil kun grave for Dem«.

Vi skulle have brændsel. Det var så nemt før krigen. Vi bestilte hos kulhandleren, så blev det bragt lige ned i fyrekælderen. Nu kunne vi ikke få koks, men skulle fyre med tørv. De blev læsset af på gaden foran huset. Så skulle vi selv bære dem ind. Hvordan skulle jeg klare det? Sidst på eftermiddagen efter arbejdstid kom genboer og naboer og deres store børn, og i fællesskab fik vi tørvene båret ind og stablet.

Vor ældste pige gik til præst. Min mand skrev, han syntes, hun skulle konfirmeres, som det var bestemt. Jeg gik for at købe ind. Der var ikke meget på hyl-derne, men købmanden sagde: »Deres pige skal have

De hvide busser standser ved Røde Kors-teltet på Haderslevvej april 1945

kjoletøj«, og så gik jeg hjem med stof. Dengang brugte piger såkaldt andendagstøj. Jeg gik igen, denne gang til en anden forretning, og hvad skete? Også der sagde købmanden: »Deres pige skal have en kjole«. Vi var taknemmelige og glade.

Dagen oprandt. Trods mørke skyer blev den festlig.

Traktementet klarede en husholdningslærerinde, vor gode ven. Der kom mange gaver og blomster. Præsten kom, han havde Ridderkors på. Jeg følte hvorfor.

En dag jeg var i byen, mødte jeg en koldingborger, der standsede mig og sagde: »Jeg hører, De har haft konfirmation, kan De klare det, vi har penge?« Jeg

sagde hjertelig tak, men jeg kunne klare det. Det var mede.

Dampskibsrederiet Clausen havde dengang hjemsted i Kolding. Min mand skrev og bad mig hilse kaptajn Clausen. Jeg spekulerede, gik til kaptajnen og fortalte ham det. Han grundede lidt. Så sagde han: »Kom bare med en pakke, godt pakket ind, så kan hovmesteren lade den gå ind som skibsproviant, og vi sender den fra Kiel. Hjælpsomheden var stor.

Det var marts 1945. Det svirrede med rygter i Kolding. Folk havde set hele kolonner hvidmalede busser med påmalede røde kors køre sydpå. De skulle hente koncentrationslejr fanger hjem. Den 21. marts holdt en bil fra Vagtværnet udenfor, og chaufføren bad mig gøre mig klar i en fart. Vi skulle køre til Frøslev, der skulle min mand være. Vi mødtes for en kort stund. Vi sad over for hinanden med en tysk soldats opsyn. Jeg fik dog at vide, at fangerne skulle føres til Sverige, men ingen vidste hvornår. Vagtværnet kørte os hjem.

På Haderslevvej ved Piledamsvej havde »Danske Kvinder« fået rejst et stort telt. Døgnet rundt havde de her varme drikke og god mad parat, når busserne kom, og der kom mange busser. Børnene og jeg var næsten hele dage på pladsen, men min mand var aldrig med. Det var ret koldt. En sød ung pige kom en dag og sagde: »Jeg bor tæt herved, kom med, jeg har medisterpølse til jer«. Hvor det smagte! En tidlig morgen kom en mand og sagde: »Jeg bor lige derovre, min kone har kaffe og rundstykker til jer«. Tænk, at sådant kunne ske.

Så var vi lige kommet hjem den 28. marts. Da kom Vagtværnet igen, og vi skulle alle med til Lillebæltsbroen. Der holdt de hvide busser. Vi gik fra bus til bus og så ind, og til sidst fandt vi den, vi søgte. Det var en uforglemmelig oplevelse.

Endelig oprandt dagen for den rigtige hjemkomst, den 17. maj. Vi fik besked om, at de ville ankomme til Kolding med tog kl. 11. Der var ingen med toget, men

midt i skuffelsen kørte en bil ind på Banegårdspladsen og ud steg 4 glade mænd. Vi kom hjem, og igen strømmede hjertevarme os imøde. Gaden var flagsmykket, og der kom mange hilsener og blomster.

Nu var alt tilsyneladende godt, men min mand var ikke rask. Han havde medbragt en grim difteri, som havde meget ubehagelige følgevirkninger. Der kom synsforstyrrelser. Der kom lammelser i hænderne, så han ikke kunne holde på ting, og der kom lammelser i benene, så han kun kunne gå med stort besvær. Endvidere var der grimme besvimelser. Der skulle trænes. Midt i bekymringerne kom en koldingborger, gav mig en konvolut med ordene: »Til hjælp i situationen«, og væk var han.

Jeg kunne fortælle mange flere gode oplevelser...